

seminariopas

KENEN MUSEO?

Museot ja yhteisöllisyys

Museoalan Teemapäivät 11.-12.9.2014
Suvilahti, Helsinki

#TEEMA14

WIFI
verkon nimi: Sirkus2C
salasana: trapetsi

**Tervetuloa Museoalan
Teemapäiville keskustelemaan
yhteisöllisyydestä ja sen merki-
tyksestä museoille!**

Näkökulmia, havaintoja ja
avauksia kuulemme niin
museomaailmasta kuin sen
ulkopuoleltakin. Kutsumme
myös sinut kommentoimaan,
kysymään ja keskustelemaan
aiheesta kanssamme -
rikastetaan ymmärrystämme
yhteisöllisyydestä yhdessä.

Mitä muuten yhteisöllisyys
tarkoittaa sinun museossasi?
Toivottavasti keskustelu jatkuu
ja elää vielä päivien jälkeenkin!

Antoisia Teemapäiviä
toivottaen,
Carina Jaatinen,
Kehittämisjohtaja,
Museovirasto

SISÄLLYS

s.1 JOHDANTO

s.2 OHJELMA

s.6 Puhujat ja abstraktit

s.10 Kipinäpuheet

s.12 Aamiaiskeskustelut

s.18 KÄYTÄNTÖÄ

s.18 Päivien kulku

s.20 MUISTIIN

museoalan

TEEMAPÄIVÄT

11.-12.9.2014

YHTEYSTIEDOT:

Museovirasto,
Kehittämispalvelut

Anu Niemelä
puh. 040 128 6015
anu.niemela@nba.fi

Pia Lonardi
puh. 040 128 6145
pia.lonardi@nba.fi

TAITTO:
Pia Lonardi

KENEN MUSEO?

Museot ja yhteisöllisyys

Museoiden juuret ovat yhteisöissä. Museot tallentavat yhteisönsä arvokkaaksi koettua perinnettä ja kulttuuria jälkipolville, vaalivat arvoja ja vahvistavat identiteettiä. Mutta ovatko museot yhä tärkeitä tämän päivän yhteisöille? Onko yhteisöllisyys edelleen museoiden olemassaolon perusta? Tunnistavatko museot ympäröivät yhteisönsä ja niiden erilaiset tarpeet?

Kaksipäiväisillä Teemapäivillä pureudutaan museoihin ja yhteisöllisyyteen liittyviin kysymyksiin. Seminaarissa tarkastellaan mm. sitä, millaisia merkityksiä museoilla on erilaisille yhteisöille, millaisia rooleja yhteisöllä on tämän päivän museoiden toiminnassa ja millaisia mahdollisuuksia yhteisöjen osallistaminen tarjoaa.

Luvassa on ulkomaalaisia ja kotimaisia asiantuntijaluentoja ja puheenvuoroja, ajankohtaisia projektiesittelyjä, teräviä kipinäpuheita, monimuotoisia keskusteluja sekä rentoa yhdessäoloa kollegoiden kanssa.

2

- 9.00** **Ilmoittautuminen**
- 10.00** **Tervetulosanat**
Juhani Kostet, pääjohtaja,
 Museovirasto
- Johdatus aiheeseen**
Carina Jaatinen, kehittämisjohtaja ja
Eija Liukkonen, erikoisasiantuntija,
 Museovirasto
- 10.30** **Yhteisöllisyys tänään**
Joukot hommissa: miksi osallistaa ihmisiä, miksi he osallistuvat, miten se käy - ja miten siinä käy
Outi Kuittinen,
 tutkija, Demos Helsinki
- Meidän museo, niiden museo**
Kalle Kallio, museonjohtaja,
 Työväenmuseo Werstas
- 11.30** **Kahvitauko**
- 12.00** **Shaping the Museums of the Future (in English)**
Iain Watson, director,
 Tyne & Wear Archives & Museums
- 13.00** **Lounas** (Ravintola Lämpö)

- 14.00** **Kipinäpuheita**
 Näkökulmia, ajatuksia ja mielipiteitä museokentältä
- 14.30** **Kenelle kulttuuriperintö kuuluu? Keskustelu yhteisöllisestä museosta**
Paneelia johtaa:
Carina Jaatinen, kehittämisjohtaja,
 Museovirasto
- Mukana keskustelussa:**
Tiina Merisalo, museonjohtaja,
 Helsingin kaupunginmuseo
Virve Miettinen, vuorovaikutussuunnittelija,
 Helsingin kaupunginkirjasto
Jessica Parland-von Essen, arkistonjohtaja,
 Brages Pressarkiv
Katriina Siivonen, kansatieteen professori,
 Helsingin yliopisto
Pauli Sivonen, museonjohtaja,
 Serlachius museot
- 16.00** **Tauko**
- 16.30** **Kipinäpuheita**
 Näkökulmia, ajatuksia ja mielipiteitä museokentältä
- 17.00** **Illanvietto** (Ravintola Lämpö)
 Etukäteen ilmoittautuneille
 Ruokaa, juomaa ja seurustelua
 DJ Mikko Mattlar

3

4

- 8.30** **Aamiainen** (Ravintola Lämpö)
- 9.00** **Aamiaiskeskustelut** (Ravintola Lämpö)
- 10.30** **Working towards common heritage (in English)**
Who are we working with? Who are we working for?
Moderator:
Rita Paqvalén, executive director,
Culture For All Service
- Inclusion and participation - Creating a new “We” or empowering the “Other”?**
Thomas Walle, senior curator,
Norsk Folkemuseum
- Towards an open, participatory cultural heritage**
Merete Sanderhoff, curator of digital museum practice, National Gallery of Denmark
- 13.00** **Lounas** (Ravintola Lämpö)

5

- 14.00** **Kohti yhteistä museota**
Osiota moderoi:
Elina Anttila, ylijohtaja,
Suomen kansallismuseo
- Arooska - somalihäät -näyttely- ja dokumentaatiohanke**
Maria Koskijoki, museonjohtaja,
Helinä Rautavaaran museo
- Heimo - yhteisötaidetta kuudessa kaupungissa**
Minna Raitmaa, vastaava museolehtori,
Nykytaiteen museo Kiasma
- Katoavaa taidetta tallentamassa - uusia menetelmiä visuaalisen kulttuurin dokumentaatioon**
Anni Saisto, intendentti, Porin taidemuseo ja
Juha Mehtäläinen, T.E.H.D.A.S. ry
- Kuvakokoelmat ja joukkoistaminen**
Ismo Malinen, yli-intendentti,
Museoviraston kuvakokoelmat
- 15.30** **Kokeilutonni 2014 julkistus**
Marianne Koski, erikoisasiatuntija,
Museovirasto
- 16.00** **Loppukeskustelu**

IAIN WATSON

director,
Tyne & Wear
Archives &
Museums, UK

Iain has been the Director of Tyne & Wear Archives & Museums (TWAM) since November 2010 and a member of TWAM's Senior Management Team since 2001, following a previous 18 years experience in the cultural and heritage sector.

Iain is a Director of Audio Visual Arts North East, a lay member of Newcastle University's Ethics Committee, a member of Durham University's Museums Board, a member of the Cultural Heritage Advisory Team at Newcastle University's International Centre for Culture and Heritage Studies and a Board Member of the Great North Run Cultural Programme.

He has written and lectured extensively on museums, learning and heritage and has a strong track record in leading change.

He is also a Board member of the Museums Association.

Shaping the Museums of the Future

For over 20 years TWAM's has been actively committed to working closely with communities recognising that these may be communities of interest as well as of demography or geography. We have worked to ensure that this approach is not the sole responsibility of staff in learning and community teams but is everyone's responsibility and have made significant progress towards this. In the context of significant challenges to public funding across much of the West we have spent some time exploring the perceived conflict between enterprise and inclusion and concluded as an organisation that there is no fundamental conflict. Everything has a cost - in cash, opportunity, time or resource. The question is how individual elements of the offer are resourced.

Since early 2013 TWAM has implemented a Museum Rapid Enterprise Assessment and this talk will explore how our approach to organisational change and community participation work aligns with a new enterprise culture. It will also show how we have used ideas from academic futurism to help shape our planning and ensure that we can work on longer planning cycles as well as the short term public funding process.

THOMAS WALLE

senior curator and research coordinator,
Norsk Folkemuseum, Norway

Thomas is Senior Curator and Research Coordinator at Norsk Folkemuseum - The Norwegian Museum of Cultural History, located in Oslo. He holds a PhD in Social Anthropology, with research on gender, ethnicity, and cultural diversity. In his writing, he has addressed issues of cultural diversity, participation and othering at the museum, and how measures taken to enable community participation and inclusion risk reinforcing existing power hierarchies.

He has also been concerned about how normative perceptions of gender are unconsciously reflected in exhibitions as well as consciously used to give a representative depiction of the past, thus glossing over the existence of norm breaking gender performances. He is a board member of the National museum network for minorities and cultural diversity and Norwegian representative to NORSAM - Nordic network for contemporary collecting and museum studies. He was appointed member to the Norwegian government's Gender Equality Commission (2010-2012).

Inclusion and participation – Creating a new “We” or empowering the “Other”?

From 1996 several political initiatives have been undertaken in Norway to improve the presence of national and ethnic minorities in museums. Initial emphasis was on inclusion through representation; groups that were previously excluded from exhibitions should find something about themselves in the museum. In later years there has been a shift towards emphasising participation from the source communities. Current official policies about cultural diversity focus on power and the processes of exclusion that cultural institutions like museums represent. A general perception is that by including new groups at the museums, we can challenge the tendency to think in terms of Us and Them – working instead towards a new and inclusive We.

The value of participation from the source communities should be acknowledged. However, we should be wary of any unforeseen side-effects of participative strategies that counter the good intentions. We need to consider to what extent participative strategies contribute to processes of “othering” that reconfirm marginalised positions. By way of postcolonial theory, the presentation will argue that members of the source communities develop forms of self-presentation as responses to the subordinate or marginalised position they find themselves to be in. Although fighting for recognition and against stereotypes, this is often done through the dominant communicative system of society that inevitably positions minorities in a hierarchical relation to the dominant group.

It is argued in this talk that while much emphasis has been placed on the empowerment of marginalised groups, too little focus has been directed at challenging this dominant communicative system – that is the framework at the museum within which self-representations from marginalised groups take place. Drawing on experiences from Norway, the talk will suggest strategies to accommodate both concerns.

MERETE

SANDERHOFF

curator of digital museum practice, Statens Museum for Kunst, Denmark

Merete holds a Master in art history, and specialises in open access to digitized cultural heritage and digital museum practice. She works as curator of digital museum practice at Statens Museum for Kunst (SMK). Here, she is responsible for providing open access to the museum's digitized collections and research and using digital platforms to share knowledge and resources with fellow institutions as well as users.

Merete is a frequent speaker and moderator at international digital heritage conferences. A conference organizer herself, she has set the agenda for open access in the Danish GLAM community at the international Sharing is Caring seminars in Copenhagen (2011-). Furthermore, Merete is a member of the OpenGLAM Advisory Board, the ARTstor Museum Advisory Counsel and the Europeana Network. She is contributing editor of the anthology Sharing is Caring. Openness and sharing in the cultural heritage sector.

Towards an open, participatory cultural heritage

Since the modern museum was defined in the Age of Enlightenment as a cornerstone in democratic society, public museums have been on a mission to inspire and ensure equal access to knowledge, education, and participation in culture. With the digital technologies of the 21st century, we are seeing brand new opportunities to fulfil this mission. Millions, even billions, of people across the globe are connected by the Internet, where they have access to communicating, learning, exchanging, developing, creating, and sharing with each other. How can the cultural heritage sector embrace this unique opportunity to make our institutions and work truly support a connected world?

Museums around the world are acting on this question by 'going open'. They are providing free and uninhibited access to reuse of their digitized collections and data, and they are opening up their minds to a new open way of working with cultural heritage, where the public are invited to be co-creators of art, culture and meaning. At Statens Museum for Kunst, the National Gallery of Denmark, we are making practical and strategic efforts to share ownership of our collections and artistic heritage with the public. Building on the research and experiences published in my book *Sharing is Caring. Openness and sharing in the cultural heritage sector* (2014), I will present examples of how we are involving the public actively, and provide the background rationale for why we are opening up our collections and ways of working.

10

1. KIPINÄT TORSTAINA 11.9. KLO: 14.00

OMAT SEINÄT

Elina Vieru, Oulun taidemuseo,
Museo- ja tiedekeskus Luuppi

TYÖNÄYTÖSTOIMINTA PÄIVÄLEHDEN MUSEOSSA

Markku Kuusela, Päivälehdin museo

HACK4FI - HACK YOUR HERITAGE

Sanna Marttila, Aalto-yliopisto

MAAKUNNALLISEN NYKYAJAN DOKUMENTOINNIN VERKKOPALVELU

Virpi Mäkinen, Keski-Suomen museo

11

2. KIPINÄT TORSTAINA 11.9. KLO: 16.30

KANSALAISKERÄYS JULKISEN VEISTOKSEN HANKKIMISEKSI

Sirkka Aadeli ja **Maija Tuhkanen**,
Rauman taideyhdistys

MUSEO INSTITUTIONAALISENA ASiantuntijatoimijana

Kristina Ahmas, K.H. Renlundin museo

HALOO AKSELI PROJECT

Samir Bhowmik, Aalto-Yliopisto

FARO

Pauliina Latvala,
Museoviraston & Suomen Kotiseutuliiton yhteishanke

KUULEEKO KERAVA? -YHTEISÖTAIDETEOS

Laura Kauppinen, Keravan taidemuseo

AAMIAINEN PERJANTAINA 12.9., ALK. KLO: 8.30 RAVINTOLA LÄMPÖ

Aamiaistarjoilu alkaa Suvilahdessa (ravintola Lämpö) 12.9. klo: 8.30 ja keskusteluja aloitellaan viimeistään klo: 9.00. Aikaa keskusteluille on hieman yli tunti. Teemapäivien osallistujat voivat valita vapaasti oman pöytänsä ja siirtyä pöydästä toiseen aamun aikana.

Teemapäivien aamiaiskeskusteluissa käsitellään museoihin ja yhteisöllisyyteen liittyviä aiheita aamiaisen lomassa.

Aamun aikana puhutaan esimerkiksi siitä, millä tavoin yhteisön äänen voi paremmin saada kuuluviin museon projekteissa tai strategiatyössä, minkälaista yhteisöllisyyttä löytyy museoalan sisältä tai kuinka viestinnän keinoin voi luoda uudenlaista yleisösuhdetta ja museomielikuvaa - ja paljon muusta!

Tässä kuvattujen aiheiden lisäksi kutsumme seminaarin osallistujat ja puhujat esittämään omia kiinnostuksen kohteitaan tai erityisosaamisen alueitaan keskusteluiden aiheiksi.

Teemapäivien osallistujat voivat valita vapaasti oman pöytänsä ja siirtyä pöydästä toiseen aamun aikana.

Itse keskustelut voidaan aloittaa esimerkiksi vetäjän alustuksella valitusta aiheesta. Esitystekniikkaa ei ole käytettävissä, mutta paikalta löytyy fläppitauluja, paperia ja kyniä.

Lopuksi vetäjä esittää vielä kirjaamansa keskustelun ydinasiat keskustelun osallistujille.

1. KULTTUURIPERINTÖ KANSALAISTEN ASIANA

Aiheeseen johdattelevat **Pauliina Latvala**, Museovirasto/ Suomen Kotiseutuliitto ja **Petja Kauppi**, Tekstihuoltamo

Kuinka museot tavoittaisivat monimuotoisen ja alati muuttuvan aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön? Entä miten kansalaiset voisivat välittää kokemuksensa omaksi katsomastaan kulttuuriperinnöstä museoiden suuntaan?

Toimivatko museot tulevaisuudessa kohtauspaikkana, jossa kulttuuriperintö eri vivahteineen määritellään entistä enemmän yhdessä?

Aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön yhteiskunnallista merkitystä käsittelevän Faron sopimuksen ratifiointia valmistellaan parhaillaan Suomessa Museoviraston ja Suomen Kotiseutuliiton yhteishankkeessa.

2. KYSY, KUUNTELE, KERRO! MITEN OSALLISTUA AVOIMESSA PROSESSISSA?

Aiheeseen johdattelevat **Sanna Marttila**, Aalto-yliopisto ja **Tapani Sainio**, Museovirasto

Etukäteen valmiiksi suunniteltu ei välttämättä nykyään ole puoliksi tehty. Kuinka saada ideat eteenpäin ja palautetta muilta? Kuinka varmistaa, että projekti vastaa todellisiin tarpeisiin? Kuinka saada uusia ideoita yhteisöltä ja kuinka voidaan yhdessä miettiä toteutustapoja? Keskustelussa käydään lävitse konkreettisia tapoja osallistaa yhteisöjä matalan kynnyksen tavoilla.

3. MIKÄ TEKEE IHMISRYHMÄSTÄ YHTEISÖN?

Aiheeseen johdattelee **Kaija Kaitavuori**

Mistä yhteisöistä puhutaan, kun puhutaan yhteisöllisyydestä? Minkälaisia erilaisia yhteisöjä on olemassa? Ja ovatko ne jo ennalta olemassa vai syntyvätkö ne toiminnan puitteissa? Miten yhteisö määritellään ja kuka sen määrittelee?

Keskustelussa pohditaan millä eri tavoin yhteisöjä rakennetaan: identiteetin, asuinpaikan tai ammatin pohjalle; vaiko jonkin kysymyksen ympärille. Onko yhteisö pysyvä vai väliaikainen, suljettu vai avoin, kuka voi siihen liittyä ja voiko siitä erota?

4. 'WONDERFUL THINGS' OR 'WONDERFUL STORIES'; WHAT COMMUNITIES REALLY WANT FROM MUSEUMS?

Conversation hosted by **Iain Watson**,
Tyne & Wear Archives & Museums

Objects are what make museums special. They are what make museums different to cinemas, to theatres, to schools, social clubs or leisure centres. Therefore objects must be the most important thing about museums and the 'quality' and 'significance' of objects must define the quality and significance of the museum. Therefore the best museums are those with the best collections!

Whilst I absolutely believe in the power of the objects, their ability to inspire awe and the connection people feel with

objects this experience only comes into play once the connection is made between the individual (or the community) and the object or objects. A 2000 year old piece of pottery in someone's hand could as well be a bit of modern plant pot until the story starts coming out. If it is a stamped piece of Roman pottery that allows us to identify the potter and start building the story and connection we have a real human link over 2000 years and emotional and intellectual learning can take place.

I believe there are no right ideas as to whether communities want 'wonderful things' or 'wonderful stories' – they probably want both! - but I am convinced that 'wonderful stories' are what make museums great and these 'wonderful stories' spring from, encapsulate and bring to life our collections.

5. YHTEISÖ MUKAAN STRATEGIATYÖHÖN

Aiheeseen johdattelevat **Sari Salovaara**
ja **Outi Salonlahti**, Kulttuurilla kaikille -palvelu

Keitä pitäisi osallistaa strategiatyöhön? Millä tavalla otetaan yhteisö mukaan strategian valmisteluun, toteutukseen ja arviointiin? Tuleeko strategiasta parempi osallistamalla?

16

6. YHTEISÖLLISYYS MUSEOKENTÄN SISÄLLÄ?

Aiheeseen johdattelevat **Leena Furu** ja **Riikka Sainio**,
Museo 2015

Museoammattilaiset edistävät yhteisiä tavoitteitaan muodostamalla omia yhteisöjään museokentän sisällä. Minkälaisia yhteisöjä kokoelmahenkilökunta muodostaa? Mitä teemme tai voisimme tehdä yhteisönä kokoelmiemme hyväksi?

Keskustelemme kokoelmahenkilökunnan omasta, ehkä jakolinjojakin sisältävästä yhteisöllisyydestä, sen tarpeellisuudesta ja mahdollisuuksista.

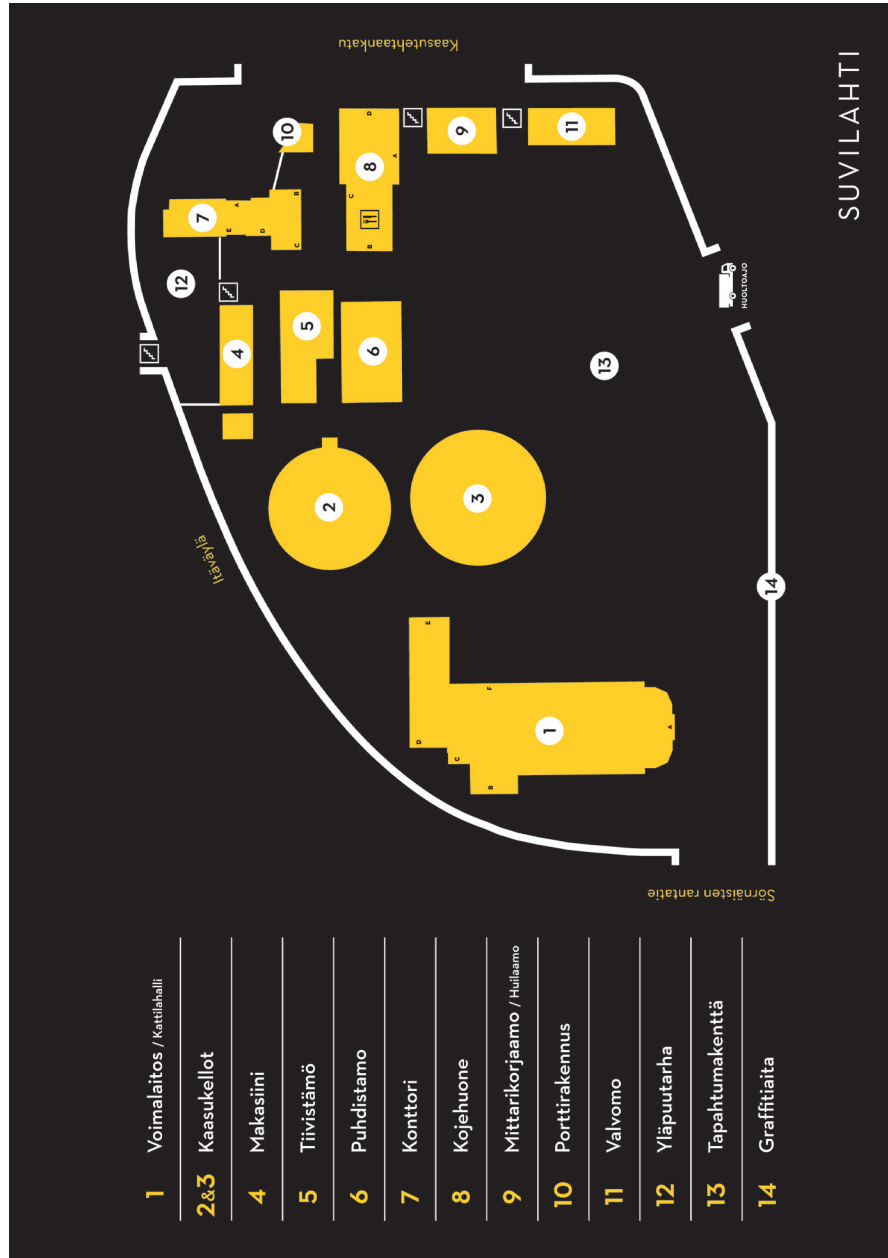
7. YLEISÖSUHDE SOMESSA - YHTEISÖLLISYYTTÄ VAI MARKKINOINTIA?

Aiheeseen johdattelevat **Janne Heinonen** ja
Sanna Hirvonen, Nykyaikaisen taiteen museo Kiasma

Vuorovaikutus museoiden ja niiden yleisöjen välillä ei nykyään rajoitu kohtaamisiin museotilassa, vaan yhä useampi museo haluaa olla läsnä ihmisten elämässä verkon kautta. Mitä arvoa organisaatio voi tuottaa seuraajalleen sosiaalisessa mediassa? Entä mikä on some-verkoston anti museolle? Pöydässä keskustellaan sosiaalisen median mahdollisuuksista case-esimerkkien ja osallistujien omien kokemusten pohjalta.

MUISTIIN:

17

SAAPUMINEN

Museoalan Teemapäivät järjestetään Helsingin **Suvilahdessa**, Circon **Solmu**-salissa. Circon tilat sijaitsevat Kojehuone-nimisessä rakennuksessa (**rakennus 8**). Sisäänkäynti tapahtuu Suvilahden tapahtumakentän puoleisesta **rapusta A**.

Ovet avataan torstaina 11.9. klo 9.00 ja perjantaina klo 8.30. Aulassa on ilmoittautumistiski ja naulakko.

WIFI

Verkon nimi: Sirkus2C

Salasana: trapetsi

LOUNAS

Osallistumismaksuun kuuluvat lounaat tarjoillaan Ravintola Lämmön tiloissa. Lämpö sijaitsee samassa rakennuksessa seminaarisalin kanssa.

Ravintola Lämmön lisäksi Suvilahden läheisyydestä löytyy muitakin lounasravintoloita, joissa on mahdollista lounastaa omakustanteisesti.

ILLANVIETTO ETUKÄTEEN ILMOITTAUTUNEILLE

Torstaina Ravintola Lämmössä tarjoillaan ruokaa ja juomaa **klo 17.00 alkaen**. Illan musiikista vastaa **DJ Mikko Mattlar**. Ovet suljetaan viimeistään klo 20.00.

Teemapäivien virallisena jatkopaikkana toimii Cafe & Restaurant Piritta (Tokoinranta, Eläintarhantie 12).

TORSTAIN PANEELIKESKUSTELUN LIVELÄHETYS

Ensimmäisen seminaaripäivän paneelikeskustelu "**Kenelle kulttuuriperintö kuuluu? Keskustelu yhteisöllisestä museosta**" esitetään myös verkossa osoitteessa

www.nba.fi/fi/museoalan_kehittaminen/teemapäivät

Keskusteluun voi osallistua myös Teemapäivien Facebook-ryhmässä tai Twitterissä hashtagilla **#teema14**.

Muistiin:

20

21

#TEEMA14

Muistiin:

22

23

#TEEMA14

HÄNEN • EI KENENKÄÄN • YSTÄVIEN • KOU-
LULAISTEN • TOISTEN • AKATEEMISTEN • MI-
NUN • TAITEILIJOIDEN • NETTIKÄYTTÄJIEN •
KAIKKIEN • KOKEMUSTEN KARTUTTAJIIEN • NAA-
PUREIDEN • ELIITIN • OPETTAJIIEN • ASIAANTUNTIJII-
DEN • PAIKALLISTEN • TURISTIIEN • TUTKIIJIIIDEN •
VÄHEMMISTÖJIIEN • NÖRTTIIEN • MATKAILIIJIIIDEN
• NUORTEN • **KAIKKIEN** • VANHUSTEN • AKA-
TEEMISESTI KOULUTETTUIJIIEN KESKI-ikäISTEN NAIS-
TEN • YKSINÄISTEN • TEIDÄN • TUTKIMUSMATKAI-
LIJIIIDEN • VANHEMPIEN • MAHDOLLISTAJIIEN •
VALTAA PITÄVIEN • SINKKUJIIEN • KILPAILIIJIIIDEN
• **KAIKKIEN** • VERONMAKSAJIIEN • MUIDEN •
MODERNIIEN HUMANISTIIEN • HIPSTEREIDEN • KAN-
SALAISTEN • PIIPAHTAJIIEN • RENTOUTUIJIIEN • DI-
GINATIIVIIEN • VOITTAJIIEN • KULTTUURIMATKAILI-
JIIIDEN • TWIITTAAJIIEN • MAAHANMUUTTAJIIEN
• **KAIKKIEN** • JONKUN MUUN • MUSEOVÄEN
• MAASTAMUUTTAJIIEN • EI MINUN • KAUPUN-
KILAISTEN • MAALAISTEN • OLEILIIJIIIDEN • HEI-
DÄN • MUSEOKÄVIJÖIDEN • HARRASTAJIIEN •
DOWN-SHIFTAAJIIEN • LASTEN • POLIITIKKOJIIEN •
KANSALAISAKTIVISTIIEN • KUMMALLISTEN • TYÖTTÖ-
MIEN • ENEMMISTÖJIIEN • ELÄKELÄISTEN • SINUN •

KAIKKIEN